

BERTHIL ÅKERLUND

DENIS MUKWEGE

NOBELS
FREDSPRIS
2018

WEYLER

EN LEVNADSBERÄTTELSE



Läse- och samtals- cirkel utifrån boken ”Denis Mukwege – en levnadsberättelse”

Författare: Berthil Åkerlund

Förlag: Weyler förlag, 2013

Studieguide: Lina Mattebo,
för Studieförbundet Bilda
och Pingstmissionens
Utvecklingssamarbete, PMU

Innehållsförteckning

Inledning	3
Samtalsmodell.....	3
Träff 1: “Ingen hade gett dem en röst” – om olika slags våld	4
Träff 2: “Du delar ut mediciner och jag ber” – om tro som en styrka	5
Träff 3: “Världen verkade inte se att den var delaktig” – om orsakerna till våldet	6
Träff 4: “Kvinnor i Kongo behöver inte medlidande” – kvinnornas egna berättelser	8
Träff 5: “Rättvisa är aldrig förhandlingsbart” – om att förebygga sexuellt våld.....	11
Tips på fördjupning.....	12
Om PMU	13

Inledning

Att samtala med andra om angelägna livs- och samhällsfrågor utifrån böcker och texter är intressant, spännande och ibland utmanande. Mötet med boken och med andras åsikter och erfarenheter kan ge både nya insikter, tankar och frågor.

Den här studieguiden är framtagen av Studieförbundet Bilda tillsammans med PMU – en av Sveriges större bistånds- och rättighetsorganisationer. PMU, Pingstmissionens Utvecklingssamarbete, är de svenska pingstförsamlingarnas biståndsorganisation. De har som mål att bekämpa fattigdom i alla dess former genom att samverka med människor i utsatthet. På sidan 13 kan du läsa mer om PMU.

Boken ”Denis Mukwege – en levnadsberättelse” handlar om kirurgen, gynekologen och nobelpristagaren Denis Mukwege och hans outtröttliga kamp mot det sexuella våldet i de östra delarna av Demokratiska republiken Kongo. År 1999 grundade han Panzisyjukhuset med stöd från PMU och Läkarmissionen, samt Sida. Nu drivs sjukhuset av den kongolesiska pingströrelsen CEPAC med Denis Mukwege som chefsläkare. Syftet vid starten var att bedriva mödrahälsovård, men efter att våldtäkter började sprida sig som en epidemi i regionen har Panzisyjukhuset fokuserat på kvinnor och barn som har blivit utsatta för sexuellt våld.

Denis Mukwege är flerfaldigt prisbelönad för sitt arbete. Han har bland annat fått motta FN:s pris för mänskliga rättigheter, Right Livelihood Award och EU-parlamentets Sacharovpris för mänskliga rättigheter. År 2018 tilldelades han Nobels fredspris – tillsammans med den yazidiska människorättsaktivisten Nadia Murad – för sitt arbete mot sexualiserat våld som vapen i krig och konflikter.

Den här studieguiden innehåller samtalsfrågor till bokens olika teman. De är tänkta att vara en hjälp för dem som vill läsa boken tillsammans med andra och sedan reflektera över innehållet och de frågor och tankar som boken väcker. Frågorna innehåller ibland en del fakta, för att deltagarna i boken ska få möjlighet att lära sig så mycket som möjligt. Vissa frågor är mer inriktade på deltagarnas egna upplevelser och andra på att öka kunskapen kring bokens teman. Frågorna är i någon mån också utformade utifrån olika svårighetsgrader, men alla har alltid möjlighet att delta med sitt perspektiv. Studieguiden innehåller också berättelser från några av de kvinnor som har vårdats på Panzisyjukhuset.

I slutet av materialet finns tips på böcker, artiklar och filmer som också handlar om konflikten i Demokratiska republiken Kongo, kampen mot sexuellt våld och andra ämnen som boken tar upp. De kan användas av samtalsledaren inför studiecirkelns början, tillsammans i gruppen eller av enskilda deltagare.

Samtalsmodell

Samtalsgruppen registreras som en studiecirkel och sker i samverkan med Studieförbundet Bilda. På hemsidan www.bilda.nu hittar du blanketter för anmälan av studiecirkel. Välj blankett från den region där du bor.

Studiecirkeln kan läggas upp med hjälp av den samtalsmodell som presenteras nedan.

Förslag på upplägg:

- En inledande runda, cirka 20 min. I en inledande runda kan var och en prova sina tankar och få möjlighet att berätta vad som rör sig i tanke eller känsla just nu. Det kan vara en fundering utifrån det man har läst eller på annat sätt tagit del av inför samlingen. Det kan också vara reflektioner över en händelse som anknyter till ert tema för samtalscirkeln.
- Gemensamt samtal utifrån boken och samtalsfrågorna, cirka 60 min.
- Avslutande runda, cirka 10 min.

Ledaren håller i samtalsstrukturen och ser till att alla får utrymme och att alla erfarenheter tas tillvara. Ledaren är också deltagare i gruppen och delar med sig av sina tankar och erfarenheter. Som ledare i Bilda kan du få tips och stöd i din roll som ledare.

Hur många gånger ni vill träffas i studiecirkeln bestämmer ni själva, men vi rekommenderar att ni träffas minst fem gånger, utifrån de teman som studieguiden är uppdelad i.

På första träffen är det bra att komma överens om ett gemensamt förhållningssätt i samtalet. Det är också bra att ha en presentationsrunda där alla får berätta om sina förväntningar på studiecirkeln. ”Spelregler” som brukar bidra till att skapa ett öppet och lärande samtal är:

- Det personliga vi delar stannar i gruppen.
- Det är okej att uttrycka tankar och att sedan ändra sig.
- Jag har rätt att vara tyst.
- Alla talar i jag-form.
- Alla bidrar med sitt perspektiv och värdesätter att få ta del av andras.
- Tänk på att personer i gruppen har olika erfarenheter och identiteter och att det inte alltid märks eller syns.
- Alla hjälps åt att hålla tidsramarna.

Träff 1: “Ingen hade gett dem en röst” – om olika slags våld (sid. 1–75)

Varför är du intresserad av den här boken?

Denis Mukwege var en av de första som offentligt uppmärksammade det sexuella våldet i östra Kongo. Han har framträtt både i tidningar, på tv, i FN och i andra stora sammanhang för att berätta för världen om vad som händer där. Men det var länge svårt att få uppmärksamhet för våldet. Varför tror du att den situationen låg utanför strålkastarljuset så länge?

Denis Mukweges opinionsarbete har lett till att han själv har blivit utsatt för mordförsök och nu lever under hot. Vad tror du att de reaktionerna beror på?

När hörde du talas om Denis Mukwege för första gången?

“Kvinnorna var lika skadade i själen som i kroppen”, säger Denis Mukwege i boken. På Panzisyjukhuset arbetar man efter en holistisk modell där operationer bara är en del av den hjälp kvinnorna får. De får även hjälp av bland annat socialassistenter, psykologer och jurister. Kvinnorna får också möjlighet till en enkel yrkesutbildning för att kunna försörja sig själva i framtiden, då många inte kan återvända hem på grund av skammen och stigmatiseringen kring sexuellt våld. Vad tänker du om det sättet att arbeta?

Denis Mukwege har tillsammans med sin personal opererat och hjälpt över 50 000 patienter, hört kvinnorna berätta fruktansvärda berättelser och lever dessutom själv under hot om våld. Hur tror du att han orkar fortsätta sitt arbete?

Enligt den norska freds- och konfliktforskaren Johan Galtung finns det tre sorters våld i samhället: direkt våld (som fysisk misshandel, våldtäkt eller väpnade konflikter), strukturellt våld (som ojämlig fördelning av resurser, att man inte får gifta sig med vem man vill eller orättvis tillgång till utbildning) och kulturellt våld (när omgivningen på olika sätt rättfärdigar de två första typerna av våld). Kan du ge exempel på när dessa olika former av våld beskrivs i boken?

På vilka sätt försöker Denis Mukwege och Panzisyjukhuset enligt boken arbeta för att motverka de tre olika formerna av våld?

“Jag talade inte för egen sak, utan för kvinnorna i östra Kongo”, säger Denis Mukwege i boken och “Ingen hade gett dem en röst och någon var tvungen att göra det”. Varför tror du att kvinnorna inte har möjlighet att tala för sig själva? Kan det finnas några problem med att Denis Mukwege talar för kvinnorna?

Att de systematiska övergreppen skadar kvinnorna och barnen som utsätts för dem är självklart, men vilka följder får våldet på samhället i stort?

Denis Mukwege skriver att han kom i kontakt med våld för första gången när han var sex år, såg människor dödas som nioåring, och fick vara med om att familjens hus blev bombat när han var tolv år. Många barn växer precis som honom upp mitt i direkt våld. Hur tror du att detta påverkar barnen?

Träff 2: “Du delar ut mediciner och jag ber” – om tro som en styrka (sid. 76–145)

När Denis Mukwege var sjuk som barn bad hans pappa både en bön och gav honom mediciner. Det kompletterande förhållningssättet har Denis Mukwege tagit med sig in i vuxen ålder. Förutom läkare är han även pastor i en församling. Och varje ny dag på Panzisyjukhuset börjar med en morgonsamling, där patienter och personal förenas i bön – samtidigt som sjukhuset också vill ge den bästa möjliga vården. Vad tycker du om det förhållningssättet?

“Kombinationen av tro och konkret medicinsk vård kan faktiskt göra under i en miljö som denna”, säger Denis Mukwege i boken. Vad tror du att han menar med det?

På vilka sätt kan svenska församlingar vara en positiv del av arbetet för fred och mänskliga rättigheter? Har du något konkret exempel?

För de allra flesta människor i världen hänger religion samman med alla andra delar av livet. I det sekulära Sverige är det ofta tvärtom, här ses religion av många antingen som en källa till konflikt eller en ren privatsak. Vissa hävdar att eftersom världen är religiös måste religion ses som en avgörande aspekt av utvecklingsarbete. Andra menar att det är viktigt att hålla isär religion och bistånd eftersom den kombinationen kan innebära att människor i behov av hjälp kan känna sig tvungna att tro på ett visst sätt. Vad tycker du?

Finns det något trosbaserade biståndsorganisationer kan bidra med i utvecklingsarbete som andra inte kan?

Denis Mukwege beskriver i boken hur Gud har blivit ersatt av ett trygghetssystem i det västerländska samhället och därför betraktas som överflödig. I Kongo däremot finns det ingen stat att luta sig mot och behovet av en högre makt att sätta sitt hopp till är väldigt stort för att orka med livet. Men när stora katastrofer inträffar inser alla, även i annars trygga länder, att de inte kan skydda sig själva. Och alla som lever i krigshärjade eller odemokratiska länder längtar efter ett fungerande samhälle. Människans behov är alltså både materiella och existentiella – vad får det för konsekvenser för människor om bara ett slags behov blir uppfyllda?

Ska församlingar arbeta med att både uppfylla människors materiella och existentiella behov? Kan det krocka ibland?

Har man som enskild kristen eller församling ett ansvar att jobba för att göra världen till en bättre plats? Varför eller varför inte?

Denis Mukwege beskriver att hans omvändelseögonblick var starkt och intensivt. Efter det har han vetat att han är beskyddad och vilken väg han skulle gå. På vilket sätt kan tro bli en styrka i en utsatt situation?

Träff 3: “Världen verkade inte se att den var delaktig” – om orsakerna till våldet (sid. 146–210)

Har du eller någon du känner varit i Kongo?

Hur mycket visste du om situationen i Kongo innan du började läsa boken?

Grundorsakerna till det sexuella våldet i östra Kongo är såklart väldigt komplexa. Vilka orsaker lyfts fram i boken?

Denis Mukwege är noga med att poängtera att våldet mot kvinnorna inte har med kulturen i landet att göra, att det på något sätt ligger nedärvt hos männen att kränka och förgripa sig på det motsatta könet. Däremot lyfter han fram att kvinnans ställning är svagare i Kongo än på nästan alla andra håll på jorden. “Hon har inte mycket att förvänta sig, vare sig från sin familj eller från samhället.” Hur påverkar kvinnornas låga ställning och bristen på jämställdhet våldet?

Hur ofta reflekterar du över jämställdhet i din egen vardag?

Det finns en modell som kallas för "våldspyramiden" som förenklat förklarar hur sexuellt våld skapas i samhället. Den är uppdelad i tre huvudsakliga delar. Högst upp i pyramiden, i det minsta blocket, finns mord och sexuellt våld. I mitten finns trakasserier och hot. Och längst ner i det största blocket finns sexistiska skämt och nedvärderande kommentarer. Syftet med modellen är att synliggöra hur små saker vi säger och gör i vardagen hänger ihop med större strukturer i samhället. Skämt om att kvinnor är överdrivet pratsamma bidrar till exempel omedvetet till en bild av att det kvinnor säger inte behöver tas på allvar. Och uttryck som "Kärlek börjar med bråk" lär ut att pojkars våld mot flickor är normalt och till och med är ett tecken på omtanke. Poängen är att de olika blocken hänger ihop och att toppen av pyramiden inte kan existera om inte basen finns. Sexistiska skämt bidrar alltså i viss mån till att sexuella övergrepp kan begås. Har du tänkt så tidigare? Håller du med om den analysen? Om den stämmer, vilken konsekvens får det för din vardag?

Denis Mukwege skriver: "Krigssituationen i sig och soldaternas uppförande får en demoraliserande effekt på den civila befolkningen, vilket gör att män som aldrig burit hand på en kvinna plötsligt kan begå övergrepp." Tror du att det stämmer att våld leder till mer våld?

Enligt Denis Mukwege uppstod våldtäktsepidemin i samband med kriget som utbröt i östra Kongo 1998. I det spelade mineralerna som behövs för att tillverka våra datorer och mobiltelefoner en avgörande roll. Har du hört talas om dessa så kallade konfliktmineraler tidigare? Hur känner du inför att tillverkningen av våra mobiltelefoner och datorer leder till våld och övergrepp?

Vad tänker du att vi som enskilda konsumenter har för ansvar när det gäller konfliktmineraler och köp av teknik?

Hur kan församlingar tänka för att inte bidra till konflikten om mineralerna?

När Denis Mukwege insåg situationen för kvinnorna och att ingen brydde sig om dem, ställde han sig nästan reflexmässigt frågan: "Skulle det kunna bli jag?" Hur skulle det påverka ditt liv om du hade den inställningen till orättvisor?

Denis Mukwege beskriver en situation där han hamnade i väldigt jobbiga och rentav farliga situationer eftersom det bara var missionärer som fick bo i sjukhusets hus och köra deras bilar. När han till slut påpekade de orättvisa reglerna ändrades de och uppdelningen mellan missionärer och afrikaner upphävdes. Håller du med honom om att det inte fanns rasism eller koloniala attityder i de reglerna? Vad krävs för att dåliga rutiner eller regelsystem som gynnar vissa och missgynnar andra, ska förändras?

Denis Mukwege valde att återvända till Kongo efter sin utbildningstid i Frankrike, trots att det hade gett hans barn bättre möjligheter till utbildning och hela familjen en tryggare och mer bekväm tillvaro. Förstår du hans resonemang?

Träff 4: “Kvinnor i Kongo behöver inte medlidande” – kvinnornas egna berättelser (sid. 211–241)

Läs även de fem berättelserna från överlevare här nedanför. Maison Dorcas ligger inte långt från Panzisjukhuset och är en plats dit kvinnor och flickor kan komma när de är färdigbehandlade på Panzi. De tre första berättelserna är skrivna av Johanna Litsgård Lebourne för PMU. De två sista berättelserna är transkriberade från filmer framtagna för PMU, länkar till filmerna finns längst bak i studieguiden.

Chiragane Bushenyula, 22 år

När Chiragane Bushenyula en dag skulle gå till marknaden för att handla attackerade och våldtog två pojkar henne. Nu bor hon på Dorcas med sin son som kom till vid våldtäkten.

– När jag kom hem från marknaden fick jag sitta i en balja med kallt vatten för att det gjorde så ont i mitt underliv.

På Panzisjukhuset upptäckte de sedan att hon blivit gravid efter våldtäkten. Då rasade livet ihop för Chiragane.

– Det kändes som att jag inte ville leva vidare. Men på Panzi fick jag hjälp av en psykolog att hitta livsgnistan igen. Han sa att jag inte var ensam och att även om jag inte visste vem som var pappan så skulle jag inte hata mitt barn.

Chiragane berättar att hon gillar att sy och hennes högsta dröm är att hennes son ska bli president en dag.

– Då kan han jobba för att stoppa problemen med våldtäkter.

Atosha Munganga, 18 år

Atosha Munganga börjar sina dagar på Maison Dorcas med att städa golven, om det är hennes tur. Efter det äter hon frukost, tvättar sin dotter och går till skolan. Hon har vuxit upp under fattiga förhållanden.

– Min pappa är död så jag växte upp med min mamma. En dag när jag var och letade efter ved attackerade två pojkar mig.

Hon berättar att de först slog henne illa och sedan våldtog henne.

– Jag blödde väldigt mycket men jag hade hört om Panzisjukhuset på radion och att det fanns människor som kunde hjälpa en dit, och de hjälpte även mig.

I dag bor hon på Maison Dorcas där hon bland annat lär sig att sy för att kunna ta hand om sig själv och sin dotter.

Anonym kvinna, 18 år:

Hon kommer in i det lilla rummet med seriefigurer på väggarna tillsammans med en socialassistent. I magen ligger en bebis, där det enda hon vet är att pappan är en av de fyra män som systematiskt våldtagit henne under två månader.

Tårarna rinner när hon börjar berätta vad som hänt henne.

– Jag är gift och en dag gick min man och jag ut i skogen för att hugga ved att göra kol av. Min man brukade gå ut i skogen varje dag, men just den här dagen ville jag följa med honom. Plötsligt kom det fyra män och tog mig in i djungeln. Där blev jag deras sexslav under två månader. Det var fruktansvärt.

Hon berättar viskande med sänkt blick. Socialassistenten sitter bredvid och klappar henne på armen. Att våga sätta ord på det man varit med om är också en del i läkningsprocessen och av att förstå att det inte är ens eget fel.

– Jag mådde dåligt och blödde en del och en dag upptäckte jag att jag var gravid.

En dag ber männen henne att gå och hämta ved. Då hittar hon en väg som leder henne tillbaka till den by hon bodde i och där hennes mans familj fanns.

– Men när de såg mig blev de rädda och ville inte att jag skulle stanna där eftersom jag var gravid och inte visste vem pappan var.

Istället fick hon hjälp av några i en annan by som gav henne medicin och vård, och de berättade om Panzi.

– De sa att det finns en läkare som hjälper kvinnor som mig. Jag tackar Gud för doktor Mukwege och att han gett mig mat och tak över huvudet.

Nu har hon varit på Panzi i ungefär en månad och snart är det dags för förlossning.

– Efter det vet jag inte vad som händer. Jag har ingenting, förutom mitt barn på ryggen.

Godeliva, 60 år:

Godeliva överfölls av en grupp rebeller på väg hem från marknaden. Hon utsattes för en brutal gruppvåldtäkt. På Panzisyjukhuset fick Godeliva medicinsk behandling och därefter kom hon till kvinnocentret Dorkas.

“Dorkas har betytt mycket för mig. När jag kom dit visste jag inte om jag skulle kunna sköta min åker. Min mentala och fysiska hälsa var dålig efter allt jag gått igenom. På Dorkas fick jag hjälp och utbildning för att kunna förändra min situation. Jag fick lära mig att sticka och rita, att fritera mat och baka bröd, tillverka kassar och sy på maskin.

Mitt liv var svårt eftersom min man inte ville ta tillbaka mig som sin hustru, till och med mina barn ville lämna mig. Men det förändrades när jag kom till Dorkas. Genom den utbildning jag fick och genom att dela livet tillsammans med de andra kvinnorna hittade jag den styrka och hjälp som jag behövde. Så småningom försvann min rädsla och när jag återvände hem välkomnade min man och mina barn mig. Dorkas bjöd in min man och förklarade situationen för honom. Tack och lov så tog han till sig detta.

Efter det fick jag ett mikrokreditlån så att jag kunde börja min verksamhet. I dag syr jag på min maskin. Jag arbetar också på åkern. På det ena fältet odlar vi majs och på det andra växer kassava. Jag syr nu kläder till mig själv och mina barn och jag syr också kläder som jag säljer till andra. Majsen jag odlar samlar jag in och bearbetar. Har jag tur kan jag sälja den vidare och spara ihop till skolavgifter för mina barn.

När jag kom tillbaka till byn började jag bjuda in andra kvinnor och startade en kvinnogrupp. Jag blev deras ledare och utbildade dem i sådant jag hade lärt mig på Dorkas. I dag är jag en fri kvinna. Det jag lärde mig på Dorkas har gjort att jag nu kan försörja mig och min familj.”

Jeanne, 27 år

Jeanne skadades svårt när hon blev våldtagen för sex år sedan. Sedan dess har hon genomgått flera operationer på Panzisyjukhuset. Hon har inte kunnat återvända till sin hemby, där hon blev utstött efter våldtäkten.

“Under tiden som jag vårdades på Panzisyjukhuset fick jag även träning i sömnad. Jag började sy kläder till mig själv och saker som jag sedan kunde sälja. Med tiden blev jag bättre och tänkte då att jag vill fortsätta sälja mer av mina saker på marknaden.

Efter en tid när jag fick lite mer inkomst började jag leta efter en tomt. När jag lyckades få tag i en satte jag upp en liten butik. Jag fortsatte med min verksamhet, men så kom banditer som stal allt i min butik. Jag fick börja om igen med det lilla jag hade kvar. Då hjälpte Dorkas mig med ett mikrokreditlån på 40 dollar och jag började om igen med hjälp av lånet.

Återigen kom banditer och stal allt för andra gången. Så jag fick starta om på nytt igen och började planera för ett eget hus. Jag började med att göra tegel till väggarna och sedan grävde jag. Jag byggde det här huset helt själv.

Jag brukar försöka ge råd och uppmuntra andra kvinnor. Jag säger till dem: ‘Detta är inte slutet.’ När vi först kommer till Panzi är det som om vi hade förlorat förståndet, men så säger läkarna till oss: ‘Det här är inte slutet, ni måste förstå att ni är vuxna och att allt ont har sitt slut.’”

Hur påverkade det dig att läsa de fem kvinnornas berättelser?

Vad gjorde djupast intryck på dig?

Hur tror du att deras liv hade sett ut utan den hjälp de har fått via Panzisyjukhuset?

“I dag är jag en fri kvinna”, säger Godeliva. Vad tror du att hon menar med det?

Är det viktigt att de överlevande kvinnorna får berätta sina berättelser? Varför då?

Ibland kritiserar medier för att porträttera utsatta människor i länder långt bort från Sverige på ett sätt man inte skulle ha gjort om personerna var svenska. Till exempel genom bilder när de befinner sig i känsliga situationer eller genom att berätta för många personliga detaljer. Varför tror du att det blir så? Vad är viktigt att tänka på när man delar bilder eller berättelser från människor som har utsatts för olika former av våld? Hur skulle du själv vilja bli behandlad i en sådan situation efter en kris eller ett trauma?

På vilket sätt blir skammen som förknippas med att ha blivit utsatt för sexuellt våld ett problem för de utsatta kvinnorna, deras familjer och hela samhället?

Finns det skam kring sexuellt våld även i Sverige? Hur visar det sig i så fall?

1991 skedde en avgörande förändring i sjukhusets historia då Denis Mukwege tog över ledarskapet. Tidigare hade alla viktiga beslut tagits av den svenska missionen centralt eller av missionärerna på plats. Vad blir skillnaden mellan att se på aktörer i fattiga länder enbart som personer i behov av hjälp eller som samarbetspartners?

Denis Mukwege beskriver hur missionärerna hade delat ut pengar till den lokala befolkningen, som de fått av kyrkor och privatpersoner i Sverige. Vad hade det lett till för problem och hur löste Mukwege och hans kollegor det? Vad är det viktigaste för att hjälp utifrån ska skapa en långsiktig förändring?

I sitt tal efter att ha tagit emot priset Global Citizen Award sa Denis Mukwege: "Kvinnor i Kongo behöver inte medlidande, de behöver konkret handling. Och jag hoppas att ni alla som är här i kväll kommer vara med och förverkliga det agerandet." På vilket sätt skulle du och din församling kunna vara en del av att förändra situationen i Demokratiska Republiken Kongo?

Träff 5: "Rättvisa är aldrig förhandlingsbart" – om att förebygga sexuellt våld (sid 242–285)

"Jag brukar säga att det enda som kan betvinga våldet är kärlek – och ännu mer kärlek." Håller du med Denis Mukwege om det? Hur kan ett sådant förhållningssätt se ut i praktiken?

Denis Mukwege beskriver i boken hur föreställningar om att kvinnan genom övergreppet blir oren eller får något ont i sig har inneburit att våldtagna kvinnor i Kongo har uteslutits ur en kyrklig gemenskap eller tvingats be församlingen om ursäkt. Hur tror du att sådana föreställningar kan finnas inom kyrkliga sammanhang?

Denis Mukwege menar att detta problem grundar sig i en mansdominerad kultur och synen på kvinnan överhuvudtaget. I Kongo finns det exempelvis församlingar som lägger oerhört stor vikt vid hur medlemmarna och framför allt kvinnorna ser ut och är klädda när de kommer till gudstjänsten. Kvinnor som vill sminka sig, bära smycken och gå i långbyxor har svårt att bli accepterade i vissa kyrkor – för där betraktas sådant som "synd". Har du stött på liknande föreställningar eller attityder i svenska församlingar eller kristna sammanhang, som att man inte bör klä sig på vissa sätt, att män och kvinnor behandlas annorlunda eller skam kring sexualitet? Vad tror du att det får för konsekvenser?

Har du fått en förändrad bild av jämställdhet genom att läsa boken och samtala om den?

"Min vision är att lyfta kvinnan – därför att det också är att lyfta Kongo", säger Denis Mukwege. Vad tror du att han menar med det?

Denis Mukwege jobbar på flera olika nivåer för att bekämpa våldet. Hans huvudsakliga kall och uppgift är som läkare, men han beskriver i boken hur operationerna egentligen bara innebär att behandla symtomen, och att de inte kommer åt sjukdomen som finns ute i samhället. Därför kräver han till exempel även att de ansvariga för brotten ska gripas och ställas inför rätta, jobbar med att förändra destruktiva värderingar och att andra länder ska ge ekonomiska och politiska sanktioner till ledare som tolererat att sexuellt våld används som vapen. Ser du också att alla dessa insatser på olika nivåer behövs för en förändring?

På vilket sätt har din bild av Kongo förändrats av att läsa boken?

Vad tror du att nobelpriset kommer att innebära för Panzisyjukhuset och kvinnorna i östra Kongo?

Det är jobbigt att prata om sexuellt våld. Denis Mukwege har upplevt att människor har vänt sig bort när han för det på tal. Han säger också att somliga pastorer inte vill se vad som händer i samhället eftersom att bryta mönster och ta ställning kan komplicera tillvaron och göra den mer krävande. Hur kan vi göra för att orka ta in kunskap om även det som är jobbigt och orka skapa

förändring? Tänk gärna både på situationen i Kongo och en situation som ligger nära din egen vardag.

Hur ser du på framtiden för Kongo?

Vad tror du krävs för att skapa bestående förändring?

På omslaget av boken har Denis Mukwege en knapp på bröstet där det står "Do not stand idly by", som betyder ungefär "Stå inte bara och se på". Nu när du har läst hela boken, vad är det viktigaste som du har lärt dig? Vad har gjort djupast intryck på dig? Kommer du att göra något annorlunda nu?

Tips på fördjupning

Filmer

"Mukwege – att läka kvinnor i Kongo". Dokumentärfilm om Denis Mukwege och Panzisyjukhuset:

<https://urplay.se/program/199070-mukwege-att-laka-kvinnor-i-kongo>

Denis Mukweges tal vid utdelningen av Nobels fredspris:

<https://www.youtube.com/watch?v=IYOiqbjrZYQ>

Kampanjfilm #metoocongo: <https://www.youtube.com/watch?v=Yd3ci3N7g5M>

Om Badilika, ett projekt för långsiktigt jämställdhetsarbete:

https://www.youtube.com/watch?v=ZnYyCDN_03E

Om Maison Dorcas, dit kvinnor och flickor kan komma när de är färdigbehandlade på Panzi:

<https://www.youtube.com/watch?v=D2ARaKte1EU>

Mukwege om påverkansarbete och att adressera grundorsakerna till våldet :

<https://www.youtube.com/watch?v=mma2p4DWOuA>

Jeannes berättelse: <https://www.youtube.com/watch?v=x5mVj3EikBE>

Godelivas berättelse: <https://www.youtube.com/watch?v=eDkguOGu-Gk>

Böcker

"Den sista flickan" av Nadia Murad.

Nadia Murad tilldelades Nobels fredspris 2018 tillsammans med Denis Mukwege. "Den sista flickan" är hennes berättelse om sin tid i fångenskap som sexslav till Islamiska statens soldater och om sin livsviktiga kamp mot sina förövare. I dag är hon människorättsaktivist och goodwill-ambassadör för FN.

"Church and gender equality", en bok från PMU om kyrkor och jämställdhet med syftet att fördjupa det trosbaserade perspektivet på jämställdhet: <https://pmu.se/wp-content/uploads/2018/01/PMU-Bok-Gender-Equality-171215-lowres.pdf>

För att beställa ett fysiskt exemplar av boken, kontakta Fredrika Ugglå, fredrika.uggla@pmu.se

Artiklar

PMU:s tidning, nummer 1, februari 2018: https://pmu.se/wp-content/uploads/2018/03/PMU_1_2018_webbuppslag_rev-0222-3.pdf

PMU:s tidning, nummer 4, november 2018: https://pmu.se/wp-content/uploads/2018/11/PMU-tidningen-nr-4-2018_webb.pdf

Om PMU

PMU är de svenska pingstförsamlingarnas biståndsorganisation, med uppdrag att leda och utveckla det gemensamma biståndsarbetet.

Tillsammans med givare, svenska församlingar, lokala samarbetspartner runt om i världen och andra biståndsorganisationer vill PMU bekämpa fattigdom i alla dess former genom att samverka med människor i utsatthet. Detta görs både genom långsiktiga utvecklingsprojekt och humanitära insatser. Uppdraget är också att samla in resurser till verksamheten och fördjupa engagemanget för rättvisa och upprättelse.

PMU bildades 1965 och arbetar i dag med drygt 140 projekt i runt 30 länder (2018). Genom detta är PMU en av Sveriges större bistånds- och rättighetsorganisationer, med en bred folkrörelseförankring i omkring 440 församlingar med 86 000 medlemmar och ett 60-tal second hand-butiker.

Internationellt relaterar PMU framför allt till kyrkor och organisationer inom den karismatiska rörelsen, som globalt beräknas ha omkring 700 miljoner medlemmar. PMU:s samarbetspartners representerar tiotals miljoner människor. Samarbetspartnerns lokala närvaro och kunskap om lokala förutsättningar och behov är oerhört värdefullt i arbetet. Kyrkan i samarbetsländerna har ofta en central roll i arbetet för utveckling och rättvisa, i storstaden och på landsbygden.

PMU:s arbete finansieras bland annat genom Sida, Radiohjälpen, Echo/EU samt med hjälp av insamlade medel. Under 2018 samlades 40,7 miljoner kronor in, framför allt via privatpersoner, PMU:s second hand-butiker och församlingar.

Nyckelord i PMU:s arbete är respekt, öppenhet, kvalitet och engagemang.